

Asia: VN/7167/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto kaivosmineraaliveron korotusesityksestä (Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta VN/7167/2024) ja kaivostoiminnan suunnitellusta sähköveroluokan muutoksesta (Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta VN/10574/2025-VM-133). Esitämme huomiomme molemmista esityksistä tässä lausunnossa.

Keliber Oy (Sibanye-Stillwaterin Keliber-litiumhanke) toimii Keski-Pohjanmaalla, jossa se valmistelee Euroopan ensimmäistä integroitua litiumhydroksidin tuotantoa. Litiumhydroksidia tarvitaan erityisesti sähköautojen akuissa, jotka mahdollistavat fossiilisista polttoaineista luopumisen liikenteessä.

Keliberin on tarkoitus aloittaa litiummalmin louhinta syksyllä 2025 Syväjärven kaivoksessa Kokkolan ja Kaustisen rajalla. Kaivosten lisäksi Keliber-litiumhankkeeseen kuuluvat rakenteilla olevat rikastamo Kaustisella ja litiumjalostamo Kokkolassa. Molemmissa tuotantolaitoksissa on aloitettu koeajot ja tavoitteena on käynnistää tuotanto vuoden 2026 aikana.

Euroopan komissio myönsi maaliskuussa 2025 Keliber-litiumhankkeelle EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen (CRMA) mukaisen strategisen aseman. Akkulaatuinen litium on paitsi kriittinen myös strateginen raaka-aine.

Keliberin toiminta perustuu Keski-Pohjanmaan litiumesiintymiin, jotka kuuluvat Euroopan merkittävimpiin. Kaivostoiminnan nykyinen elinkaari on 18 vuotta, mutta jatkuva malminetsintä on

varmistanut malmivarantojen riittävyyden pitkälle tulevaisuuteen – edellyttäen, että niitä voidaan hyödyntää kannattavasti. Metallien rajuunkin hintojen vaihteluun sopeutumista edesauttaa mahdollisuus ennakoida kustannuksia kuten erilaisia veroja.

Hallituksen päätös nostaa kaivosmineraaliveroa merkittävästi ja suunnitelma kaivosten siirtämistä korkeampaan sähköveroluokkaan vaarantavat Suomen kyvyn turvata kriittiset raaka-aineet ja houkutella investointeja vihreään siirtymän tueksi. Keliberin nykyisellään 783 miljoonan euron investointi toteutuu valtaosin kansainvälisen pääomistajamme Sibanye-Stillwaterin rahoituksella.

Hallituksen päätös uhkaa Suomen kaivosteollisuuden kilpailukykyä, heikentää investointiympäristöä ja vaarantaa Suomen ja EU:n strategisen tavoitteen kriittisten raaka-aineiden omavaraisuudesta. Tilannetta pahentaa esitys kaivosten sähköveroluokan korottamisesta.

Lausuntomme:

Esitämme, että hallitus pysäyttäisi esityksen valmistelun ja arvioisi uudelleen kaivosmineraaliveron korotuksen ja sähköveroluokan muutoksen, jotka kustannuksina kohdistuvat suoraan tuotantokustannuksiin ja vaikeuttavat alan kehittämistä.

Hallituksen tulisi tehdä toimia, jotka vahvistavat luottamusta ja säilyttäisivät verotuksen pitkäjänteisyyden ja ennakoitavuuden, jotta Suomeen suuntautuvat investoinnit eivät vaarannu.

Hiljattain hyväksytty kansallinen mineraalistrategia painottaa, että geopoliittinen epävakaus, energiakriisi ja puhdas siirtymä aiheuttavat tarvetta etsiä keinoja raaka-aineiden saatavuuden vahvistamiseksi. Ilmastomuutoksen hillintä edellyttää panostusta puhtaan siirtymän teknologioihin. Samalla yhteiskunta digitalisoituu nopeaa vauhtia. Tarvittavia teknologioita ei juurikaan voida toteuttaa ilman litiumioniakkuja.

Toivomme hallitukselta toimia, jotka turvaisivat kotimaisen raaka-aineomavaraisuuden, joka on välttämätöntä sekä turvallisuuspolitiikalle ja huoltovarmuudelle että fossiilisista polttoaineista irtautumiselle.

Puhdas energiasiirtymä sekä kestävä talous ja kasvu nojaavat vähähiilisiin ratkaisuihin. Puhtaan siirtymän ja digitaalisen siirtymän seurauksena mineraalisten luonnonvarojen tarpeen on arvioitu kasvavan merkittävästi tulevaisuudessa.

Kaivos- ja sähköveron korotus lyhentävät tuotannon kestoa ja pienentävät malmin määrää. Malmissa on aina pitoisuuseroja ja kokonaiskuluista riippuu, mikä osa voidaan kannattavasti hyödyntää. Kun kulujen määrä kasvaa, malmimäärä pienenee ja kaivoksen toiminta-aika lyhenee, vaikka kerran perustetun kaivostuotannon tehokas hyödyntäminen olisi järkevää niin talouden kuin ympäristön kannalta.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sekä sitä edeltäneen koronapandemian vaikutukset globaaleihin toimitusketjuihin ovat korostaneet raaka-aineiden toimitusketjujen haavoittuvuutta ja raaka-aineiden toimitusvarmuuden merkitystä puhtaan siirtymän, digitaalisen siirtymän sekä laajemmin teollisen toiminnan turvaamisessa. Raaka-aineiden tuotanto Euroopassa ja Suomessa on keskeistä myös kansallisen turvallisuuden ja puolustusteollisuuden näkökulmasta. Mineraalien saatavuus on myös huoltovarmuuskysymys ruuantuotannosta alkaen.

Suomi on koko EU:n johtava kaivosteollisuuden alue ja pohjoisella kaivostoiminnalla on merkittävä rooli mineraalien omavaraisuuden kasvattamisessa ja Kiina-riippuvuuden vähentämisessä. Arvioimme, että kaivosmineraaliveron korottamisella jo tehtyjen muiden veronkorotusten kanssa olisi merkittäviä vaikutuksia alueella nyt toimiviin kaivoksiin sekä alueelle suunniteltuihin kaivosinvestointeihin.

Veroratkaisut vaarantavat jopa tuhansien henkilötyövuosien ja satojen miljoonien eurojen verotulojen toteutumisen kaivosten elinkaaren aikana. Pahimmillaan ne hidastavat puhtaan siirtymän toteutumista vaikeuttaen ilmastonmuutoksen torjuntaa.

Yhteenveto:

Esitetty veroprosentti metalleille on korkea eikä kunnollista vaikutusarviointia ole tehty.

Hallituksen tekemät kaivosmineraaliveron ja sähköveron korotukset kohdistuvat suoraan tuotantokustannuksiin, lyhentävät kaivosten elinkaarta ja vaarantavat tulevaisuuden investoinnit. Pahimmillaan nämä veronkiristykset voivat johtaa tuhansien henkilötyövuosien ja satojen miljoonien eurojen verotulojen menetykseen kaivoksen elinkaaren aikana sekä hidastaa puhtaan siirtymän toteutumista ja ilmastonmuutoksen torjuntaa.

Päätökset hidastavat fossiilivapaaseen tuotantoon siirtymistä. Sähköveron korotus toimii esteenä modernin kaivosteknologian kehittämiselle ja käyttöönnotolle.

Erilliset verot kohdistettuna vain yhdelle toimialalle ovat kohtuuttomia.

Samalla verotus ei koske lainkaan tuontimineraaleja, mikä vääristää kilpailua ja lisää riippuvuutta ulkomaisista raaka-aineista.

Hautala Hannu
Keliber Oy